

Nr 77.

Ankom till riksdagens kansli den 16 december 1939 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I en den 10 november 1939 dagtecknad proposition, nr 79, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna ändrade grunder för dispositionen av de å riksstaten för budgetåret 1939/40 under tionde huvudtiteln upptagna förslagsanslagen till Avsättning till fonden för idrottens främjande, Avsättning till fonden för friluftslivets främjande och Avsättning till lotterimedelsfonden.

Den föreliggande propositionen har föregåtts av en utredning angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under det löpande budgetåret, verkställd inom finansdepartementet av tillkallad utredningsman. Utredningen har i främsta rummet omfattat en översyn av de egentliga statsutgifterna samt av vissa kapitalinvesteringar. I anslutning härtill har även dispositionen av vissa fonderade medel kommit under granskning. Från föregående budgetår kvarstående anslag ha upptagits till behandling jämtes med anslagen å den löpande riksstaten.

Resultatet av utredningsmannens undersökningar har framlagts i en huvudpromemoria jämte ett antal specialpromemorior. Huvudpromemorian, som är återgiven i statsrådsprotokollet (sid. 2 o. f.), innehåller en översikt rörande besparingsarbetets allmänna inriktning ävensom en kortfattad redogörelse för tillämpningen av de sålunda uppdragna riktlinjerna på olika huvudgrupper av anslag i den nu löpande riksstaten. Specialpromemoriorna gälla olika huvudtitlar samt andra särskilda delar av budgetens utgifts-sida m. m.

Efter övervägande av de i utredningen berörda spörsmålen ha inom vederbörande departement upprättats särskilda promemorior angående dels besparingar i egentliga statsutgifter, dels ock begränsning av kapitalinvesteringar.

I propositionen påkallas, såsom förut nämnts, riksdagens beslut i fråga om ändrade grunder för dispositionen av anslagen till avsättning till fonden för idrottens främjande m. fl. fonder.

I statsrådsprotokollet behandlar chefen för finansdepartementet därjämte vissa frågor angående allmänna besparingsåtgärder, med besparingsåtgärderna sammanhängande budgettekniska spörsmål samt frågor om ändring i grunderna för disposition av vissa anslag å nionde huvudtiteln m. m.

Det har, enligt vad i statsrådsprotokollet framhållits, syntts lämpligt, att riksdagen beredes tillfälle taga del jämväl av de i departementspromemoriorna förordade besparingsåtgärder och eljest behandlade frågor, som ej särskilt berörts i statsrådsprotokollet. Dessa promemior ha därför såsom bilagor fogats vid protokollet. Jämväl en redogörelse för inom departementen verkställd översyn av pågående sakkunnigutredningar och möjligheter till begränsningar i denna verksamhet är bilagd protokollet.

Vad beträffar de ifrågakommande besparingsåtgärdernas verkställighet framgår av propositionen, att i avvaktan på definitiva beslut härutinnan vidtagits åtgärder till förebyggande därav, att dispositionen av till förfogande ställda medel sker på sätt som icke är förenligt med vad i departementspromemoriorna förutsättes.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft följande i anledning av densamma väckta motioner, nämligen:

1) motionen nr 32 i första kammaren av herr *Lindhagen*, vari hemställts, att riksdagen ville avslå den nedprutning av 15,000 kronor som återfinnes i bilagan 1 sid. 4 till propositionen nr 79;

2) de likalydande motionerna nr 33 i första kammaren av herr *Herlitz m. fl.* och nr 42 i andra kammaren av herr *Persson* i Falla *m. fl.*, i vilka hemställts, att riksdagen vid besvarande av propositionen måtte uttala sig i överensstämmelse med vad i motionerna anförts;

3) de likalydande motionerna nr 35 i första kammaren av herrar *Elon Andersson* och *Gärde* samt nr 48 i andra kammaren av herrar *Bergvall* och *Carlström*, i vilka hemställts, att riksdagen i sitt utlåtande över propositionen måtte giva uttryck åt de synpunkter, som i motionerna anförts;

4) motionen nr 37 i andra kammaren av herr *Hage m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i sitt yttrande i anledning av propositionen måtte giva uttryck åt den uppfattningen, att Kungl. Maj:t icke borde vidtaga den besparingsåtgärd — bestående i uppskov med tillsättande av provinsialläkarebefattningar — som omnämns i bilagan 3 till propositionen under rubriken: *12. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar*, eller — om riksdagen icke anser sig kunna bifalla detta yrkande — att riksdagen åtminstone måtte uttala sig för att de 10 provinsialläkarebefattningar, som föreslogos i Kungl. Maj:ts proposition till 1939 års lagtima riksdag, måtte få tillsättas;

5) motionen nr 39 i andra kammaren av herr *Wallentheim*, vari hemställts, att riksdagen måtte uttala, att den i propositionen åsyftade bespa-

ringsåtgärden med avseende å det under åttonde huvudtiteln anvisade anslaget till Understöd för anordnande av studieledarkurser icke måtte vidtagas; samt

6) motionen nr 43 i andra kammaren av herr *Spångberg*, vari hemställts, att riksdagen i sitt yttrande i anledning av propositionen måtte uttala som sin mening, att bestämmelser rörande sådan besparing å anslaget under femte huvudtiteln till Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård, som kan komma att verka hämmande för folktandvårdens utveckling, icke böra utfärdas.

Beträffande de skäl, som i motionerna anförts till stöd för de däri framställda yrkandena, får utskottet hänvisa till motionerna.

Mellan de i det föregående omförmälda förslag, som avgivits av utredningsmannen, och de sedermera inom departementen utarbetade besparingsförslagen råder i det väsentliga en saklig överensstämmelse. De föreliggande avvikelserna framgå i huvudsak av de inom departementen upprättade promemoriorna. Utredningsresultaten sådana de framkommit vid departementsbehandlingen kunna sammanfattas sålunda:

Beträffande *utgifterna å driftbudgeten* innebära förslagen i departementspromemoriorna dels att anslagsmedel till belopp av 18.07 milj. kronor inbesparas, dels ock att anslagsmedel till belopp av 7.35 milj. kronor skola tagas i anspråk endast under sådana förutsättningar som gälla för användning av anslag, upptaget å allmän beredskapsstat. För *utgifterna å kapitalbudgeten* äro motsvarande belopp 3.70 och 32.54 milj. kronor. I nu anförda siffror ha endast inberäknats de besparingar som kunnat direkt angivas i vissa bestämda eller förslagsvis beräknade belopp. Dessa fördela sig på följande sätt:

	Anslagsmedel, föreslagna till inbesparing	Anslagsmedel, föreslagna att tagas i anspråk endast un- der sådana förut- sättningar som gälla för anslag å allmän beredskapsstat
	kronor	kronor
<i>Driftbudgeten.</i>		
Andra huvudtiteln	138,000	—
Fjärde »	—	150,000
Femte »	389,000	555,000
Sjätte »	3,600,000	—
Sjunde »	333,000	—
Åttonde »	826,000	447,000
Nionde »	1,238,000	1,225,000
Tionde »	11,054,000	—
Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	490,000	24,971,000
Summa kronor	18,068,000	7,348,000

¹ Härav 11,000,000 kronor i tips- och lotterimedel.

² Härei ingå omkring 600,000 kronor, utgörande avskrivning å det i not 3 avsedda investeringsbeloppet.

<i>Kapitalbudgeten.</i>	Anslagsmedel, föreslagna till inbesparing	Anslagsmedel, föreslagna att tagas i anspråk endast un- der sådana förut- sättningar som gälla för anslag å allmän beredskapsstat
	kronor	kronor
Statens affärsverksfonder.....	—	12,810,000
Luftfartsfonden.....	—	330,000
Statens allmänna fastighetsfond	215,000	14,110,000
Statens utlåningsfonder.....	2,885,000	—
Fonden för låneunderstöd	100,000	—
Fonden för förlag till statsverket ...	500,000	5,290,000
Summa kronor	3,700,000	32,540,000.

Vidare innebära förslagen lösgörande av *kapittaltillgångar å utlåningsfon-*der till belopp av 26.88 milj. kronor, varemot svara avskrivningsmedel om 0.61 milj. kronor.

I fråga om *besparingsarbetets förutsättningar* har departementschefen an-
fört följande:

De åtgärder till begränsning av statsutgifterna under innevarande budget-
år, för vilka redogörelse lämnas i nu föreliggande proposition, äro på ett
undantag när av den art, att de torde ankomma på Kungl. Maj:ts prövning
och icke direkt påkalla något riksdagens beslut eller yttrande. Det har lik-
väl syntts angeläget att fakta och synpunkter som måste göra sig gällande vid
besparingsarbetet redan nu läggas fram för riksdagen. Frågan om utgifts-
politiken under nu inträdda extraordinära förhållanden har en sådan vikt,
icke minst med tanke på närmast kommande budgetår, att den kräver be-
handling i ett sammanhang med hänsyn tagen till budgetens hela utgifts-
sida och icke endast i form av övervägande om det lämpligaste sättet att
täckta de stora krisartade anslagsökningarna. Vid en dylik behandling av
utgiftspolitiken och av strävandena efter besparingar bidrager det till klar-
heten, om tvenne synpunkter hållas i sär. Från den ena betraktar man sta-
ten och dess budget enbart såsom förmedlare av för medborgarna nödvän-
diga och nyttiga utgifter, och vad som kräver diskussion och som fram-
kallar meningsskiljaktigheter, är dels frågan vilken omfattning dessa ge-
mensamma utgifter för gemensamma behov rimligen böra ha och alltså vil-
ken andel av alla inkomster de skola taga i anspråk i jämförelse med de ut-
gifter medborgarna på egen hand skola bestrida; dels frågan om de gemen-
samma utgifternas fördelning mellan olika ändamål. Från den andra syn-
punkten betraktar man statsutgifterna, deras inriktning och sättet för deras
täckande såsom väsentliga faktorer i samhällets hela ekonomiska liv med
inflytande på företagsamhet, arbetstillfällen och inkomstnivå, på prisnivå,
penningvärde och konjunkturutveckling.

Denna senare synpunkt har i stort sett genomgående anlagts i den diskus-
sion om budgetens balansering såsom ett led i den allmänna ekonomiska
politiken, vilken inleder den i dag anmälda propositionen om särskild värn-

¹ Förslaget villkorligt såvitt angår omkring 2,400,000 kronor, belöpande å nybyggnad för
marinens myndigheter.

skatt. Den avvägning av de uppåt drivande och de hämmande faktorerna, som där företagits, pekar närmast på att starka krafter av båda slag äro i verksamhet, att den framtida utvecklingen är oviss, och att åtgärder från det allmännas sida därför kunna visa sig önskvärda inte blott i den ena riktningen utan också i den andra. Denna avvägning har betydelse för den del av utgiftsgranskningen, som gäller beslutade eller planerade kapitalinvesteringar. Endast i begränsad omfattning ha dessa upptagits på listan över omedelbart inbesparade anslag. Den ståndpunkt som intagits är i stället att ännu icke påbörjade byggnadsföretag liksom kapitalinvesteringar av annat slag i stor utsträckning böra uppskjutas eller i sitt utförande fördröjas, medan man avvaktar lägets utveckling. Såsom av den förut anförda sammanfattningen framgår, gäller detta ett samlat belopp på kapitalbudgeten av omkring 33 miljoner kronor, av vilka 5 miljoner kronor återkomma på driftbudgeten i form av avskrivningar, och dessutom något över 2 miljoner kronor under olika huvudtitlar på driftbudgeten. Då det sålunda åsyftas att hålla anslagen i beredskap, har det ansetts lämpligt att genomgående uttrycka saken så, att medlen skola tagas i anspråk i samma ordning som gäller för anslag å beredskapsstat. I den mån dessa anslag icke tagas i bruk, innebär detta utom den direkta besparingen av skattemedel en minskning av upplåningsbehovet och därmed minskade anspråk på kapitalmarknaden. Det lösgörande av kapitaltillgångar å utlåningsfonderna, som beräknas till ett belopp av omkring 27 miljoner kronor, har värde som en utgiftsförebyggande åtgärd men utgör eljest väsentligen en form för likviditetsförstärkning som bidrager till att förebygga en onödigt hög uppskattning av föreliggande lånebehov. Då man jämför summan för såsom möjliga betraktade besparingar på kapitalbudgeten med hela anslagssumman i rikstaten, alltså omkring 36 miljoner kronor mot 296 miljoner kronor, torde få hållas i minnet, att under förlagsfonden upptagas icke mindre än 122 miljoner kronor, vilka praktiskt taget uteslutande avse försvarets byggnader och den med krisförhållandena sammanhängande lagringen av varor.

Frågar man därefter vilken betydelse besparingar på driftbudgeten kunna ha från den här anlagda synpunkten, blir svaret närmast att även dessa anslagsbegränsningar i nuvarande läge tjäna till att hålla nere behovet av upplåning. Då en underbalansering visserligen i någon utsträckning ansetts tillåtlig, men å andra sidan farhågor för en ogynnsam inverkan på kapitalmarknaden i riktning mot stigande räntor icke äro uteslutna, kunna indragningar på driftbudgeten och därmed besparingar av skattemedel anses motiverade även med hänsyn till budgetpolitikens uppgift i det allmänna ekonomiska läget.

Den synpunkt, som oftast torde anläggas på frågan om utökningar eller begränsningar i statens utgifter, är emellertid knappast den nu berörda. Förställningarna om den rimliga storleken hos statens utgifter och om nödvändigheten att göra besparingar under en tid som den nuvarande knyts vanligen i stället till den andra av de båda inledningsvis karakteriserade synpunkterna. Vad det allmänna ger ut, innebär en minskning av de inkomster som stå till medborgarnas fria förfogande. Nedgår folkets samlade inkomst under en tid av försämrad försörjning, uppkommer helt naturligt frågan, om den del, som tages om hand av det allmänna, fortfarande bör vara lika stor som förut. Ökas det allmännas utgifter våldsamt på ett visst område, frågar man sig om detta helt skall bäras genom inskränkning av den enskilda förbrukningen, alltså genom ökad beskattning, eller om inte någon begränsning också kan ske i det allmännas utgifter för andra ändamål. Inför båda dessa frågor ställes man av det nuvarande läget. Försvarad varu-

tillförsel och vad därmed sammanhänger får anses innebära en viss sänkning av nationalinkomsten. De starkt segrade försvarsutgifterna kunna inte undgå att aktualisera frågan, om besparingar på andra områden äro möjliga.

Den granskning ur denna synpunkt av budgetens utgiftssida, som nu blivit verkställd, och vars resultat här framlägges, är i olika hänseenden upplysande. Även den som är förtrogen med det faktum, att den svenska statsbudgetens utgifter äro i hög grad bundna, finner det kanske överraskande, att av en samlad utgiftssumma på 1,340 miljoner kronor endast 18 miljoner kronor föreslås till indragning, och att av dessa mer än 14 miljoner kronor falla på specialbudgeter och inte mindre än 11 miljoner kronor ensamt på tips- och lotterimedel. Att granskningen gällt utgifterna för innevarande budgetår och att anslagen sålunda dels varit disponerade, dels endast med stora olägenheter kunnat till sin odisponerade del plötsligt indragas, spelar naturligtvis en roll, men utgör på intet sätt den väsentliga delen av förklaringen. Denna måste sökas i förhållanden, som icke förändras från ett budgetår till ett annat, och som alltså måste antagas ingå bland förutsättningarna för budgetens utformning även under de kommande åren.

Med utgångspunkt från den uppdelning av budgetens utgiftssida, som den besparingssakkunnige företagit, möter det inga svårigheter att i stora drag klargöra, vari utgifternas bundenhet består och under vilka förutsättningar verkligen betydande inskränkningar allenast äro möjliga.

De samlade statsutgifterna kunna till sin allra största del grupperas under tre huvudrubriker. Vi ha först förvaltningen i vidsträckt bemärkelse, då hit räknas inte bara civila och militära befattningar utan även skolor, universitet etc. Därefter komma specialbudgeter såsom bilskattemedel, jordbrukets prisregleringar, tips- och lotterimedel, och till denna grupp kunna lämpligen föras en rad ersättningar till olika samfälligheter. Den tredje rubriken skulle bli en rad utgiftsanslag under socialdepartementets huvudtitel, det största naturligtvis pensionstilläggen, alla representerande det särskilda slag av statsutgifter som kan kallas »inkomstöverflyttningar».

Om man i likhet med besparingsutredningen från början avskiljer försvarsberedskapen under olika huvudtitlar jämte pensionsstaten, hovstaten och riksdagen, skulle av de 1,340 miljoner kronor på driftbudgeten återstå omkring 947 miljoner kronor. Av dessa kunna i runt tal 368 miljoner föras in under förvaltningskostnader, 279 miljoner under specialbudgeter etc. och 200 miljoner under den »sociala» utgiftsrubriken. Sammanlagt blir det 847 miljoner kronor, och oredovisade skulle återstå endast 100 miljoner. Denna uppdelning gör det lättare att förstå de olika arter av »bundenhet», som utmärka den svenska budgeten och som alltid visat sig lägga i praktiken oöverstigliga hinder i vägen för väsentliga begränsningar i en gång beslutade statsutgifter, åtminstone om dessa begränsningar skulle genomföras i hastig takt på grund av plötsligt inträdande finansiella svårigheter.

Kostnaderna för förvaltningsapparaten utgöras till största delen av löner. Dessa äro i fråga om den ordinarie personalen bundna i två hänseenden. Dels hindrar den ordinarie anställningen en omedelbar minskning i tjänstemännens antal, dels äro efter de nya regleringarna lönerna även till sina belopp helt bundna. Den teoretiska möjligheten ifråga om de extra ordinarie att efter uppsägning och nyanställning reducera lönerna väcker betänkligheter, som här icke behöva utvecklas. En dylik besparing har för närvarande icke varit under övertvägande. Den andra utvägen — att minska de extra ordinaries antal — hänger samman med möjligheten att begränsa eller effektivisera själva arbetet. Härvid får uppmärksammas, att på många områden själva krisläget tvingar fram en ökning av den statliga apparaten.

På andra håll, där begränsning icke synes utesluten, kräver den i regel tid. Inte heller omkostnadsanslagen, alltså medlen för bränsle, lyse, städning, inventarier, förbrukningsartiklar etc., kunna hastigt och väsentligen nedbringas. Ökad sparsamhet och varsamhet torde dock kunna ge vissa resultat, såsom också framgår av detaljframställningen under huvudtitlarna. I det stora hela blir det nödvändigt att konstatera, att den svenska förvaltningsapparaten steg för steg blivit utbyggd och fastlåst under antagandet av en växande eller vidmakthållen omfattning hos den statliga verksamheten på grundval av en stigande eller i alla händelser vidmakthållen standard på olika områden. Det synes vara för tidigt att nu planlägga åtgärder på lång sikt från helt nya utgångspunkter. Tillsvidare synes man här böra inrikta sina ansträngningar på att icke tillåta någon utvidgning av den gamla kostnadsramen och att genom effektiviseringar av olika slag i denna ram söka pressa in en säkerligen växande mängd av arbete.

I den andra gruppen utgifter kan man bortse från de rättsligen bundna ersättningarna. Men även specialbudgeterna — om man undantar tips- och lotterimedlen, vilka redan blivit nämnda — löva föga ifråga om besparingar, som kunde lätta den allmänna budgeten. Visserligen förutsattes i den nu framlagda propositionen om jordbrukets prisregleringar, att margarinnaccisen för framtiden icke skall ingå i en specialbudget, men detta hänger samman med att kostnaderna för nämnda regleringar delvis skola få täckas ur den allmänna budgeten. Vad slutligen utgifterna av bilskattemedlen beträffar, synas begränsningar visserligen möjliga, men de skäl som hittills anförst för att behålla denna specialbudget, kvarstå allttjämt, och besparingarna minska sålunda icke behovet av ökade skatter och lån för budgeten i övrigt.

I den sociala utgiftsgruppen slutligen får den stora huvudposten, pensions-tilläggen, anses vara bunden. Övriga kunna hastigare beskäras, varvid emellertid bör framhållas, att i vissa fall, t. ex. anslagen för bekämpande av arbetslösheten, en minskning knappast synes rimlig, då läget ansetts motivera öknings på en tilläggsstat. Vid utgifter med karaktär av inkomstöverflyttningar har man för övrigt anledning att uppmärksamma den särskilda form och den tillspetsning, som besparingsproblemet erhåller. Statsutgifterna innebära här icke en förbrukning av folkhushållets materiella resurser, varigenom de enskilda medborgarnas förbrukning av dylika resurser nedpressas. Sammanlagt komma enskilda att ha lika stora inkomster och lika stor förbrukning som förut. Själva inkomstöverflyttningen genom statens förmedling rullar alltså icke på samma sätt som andra statsutgifter upp frågan om hur man i nuvarande läge skall kunna begränsa en viss civil verksamhet för att därigenom öka tillgången på material, arbetskraft och kapital för den militära beredskapen. Man står alltså i detta sammanhang vid bedömandet av besparingar i nu åsyftade sociala utgifter endast inför frågan, hur en nödvändig inskränkning i den enskilda konsumtionen bäst skall fördelas mellan olika medborgare. Att skära ned de inkomstillskott, som för närvarande gå till arbetslösa, sjuka, gamla, barnaföderskor etc. är endast ett alternativ till nedskärning av inkomsterna för skattebetalarna. Det kan med starka skäl hävdas, att i stort sett en nedskärning av de sociala anslagen skulle verka hårdare än konsumtionsbegränsningen skattevägen, och denna uppfattning har fått göra sig gällande vid utgiftsgranskningen.

Det resultat av besparingsarbetet, som med nu anförda utgångspunkter kunnat uppnås, är visserligen inte utan betydelse, men i jämförelse med budgetens hela utgiftssumma av mycket blygsamma mått. Men granskningen har tjänat till att ånyo framhäva vissa grundläggande drag i den svenska budgetsituationen, som ofta förloras ur sikte vid diskussionerna om statens

utgifter, och den klara översikt av det skiftande materialet, som i utredningen framlagts, torde även göra det lättare för envar att från egna utgångspunkter som kunna vara andra än de i propositionen antagna, utforma konkreta förslag till besparingar.

Departementschefen har härefter till behandling upptagit *frågor angående allmänna besparingsåtgärder* och därvid, vad angår myndigheternas avlönings- och omkostnadsanslag, anfört följande:

I fråga om avlöningsanslagen må erinras om bestämmelserna i den tidigare under en följd av år gällande kungörelsen den 20 oktober 1922 (nr 499) angående återbesättande av vissa befattningar vid den civila statsförvaltningen m. m. Dessa bestämmelser innefattade restriktioner beträffande *dels* återbesättande av ledigblivna ordinarie m. fl. befattningar inom den civila statsförvaltningen, affärsverken undantagna, *dels* förordnande av vikarie under ledigheter å dylika befattningar, *dels ock* nyanställning av icke-ordinarie personal för rekrytering av befattningarna.

Vad beträffar lämpligheten av restriktioner vid återbesättande av ledigblivna ordinarie m. fl. befattningar, skulle sådana i nuvarande läge vara av ringa omedelbar besparingsverkan. Erfarenhetsmässigt äro de förbundna med betydande olägenheter. Jag anser mig därför icke kunna förorda meddelande av föreskrifter motsvarande 1922 års bestämmelser i denna del. Vad däremot angår övriga nyssnämnda besparingsbestämmelser synes det böra övervägas att åvägabringa vissa motsvarigheter till desamma. Frågan tarvar emellertid ytterligare övervägande, och jag är därför icke beredd att nu framlägga förslag i ämnet.

Beträffande omkostnadsanslagen bör i första hand eftersträvas, att inträdda prisstegringar i möjligaste mån motvägas genom sparsamhet i anskaffningar m. m. Beträffande anslagsmedlen till reseersättningar har i utredningen beaktats möjligheten av att — efter en mera detaljerad undersökning — åstadkomma en procentuell beskäring. De sålunda berörda spörsmålen böra underkastas fortsatt undersökning, innan de upptagas till avgörande. I sådant sammanhang bör jämväl innehållet av en av utredningsmannen upprättad specialpromemoria angående reparations- och underhållskostnader m. m. för de å statens allmänna fastighetsfond redovisade fastigheterna beaktas.

I fråga om kommittéer och utredningar genom sakkunniga yttrar departementschefen:

Den av de inträdda krisförhållandena framkallade förskjutningen i möjligheterna att tillgodose behov av olika art medför, att en omställning av den statliga utredningsapparaten synes önskvärd. I detta syfte torde närmast en allmän översyn av de utredningsuppdrag, som tidigare under mera normala förhållanden lämnats, vara påkallad. Det egentliga skälet för denna granskning av uppdragen och de återstående arbetsuppgifterna för nu arbetande kommittéer och sakkunnigutredningar är icke det omedelbara statsfinansiella intresset. Kommittékostnaderna måste anses utgöra en jämförelsevis obetydlig utgiftspost inom den statliga hushållningen, och verkställandet av erforderliga utredningar genom ett kommittéväsande av den art, som i vårt land vunnit hävd, torde i stort sett vara en rationell anordning och att föredraga framför exempelvis en utvidgning av den reguljära statliga förvaltningsapparaten. Den avgörande synpunkten har snarare varit, att arbete och kostnader icke utan att särskilda skäl tala härför böra nedläggas på utredningar, vilkas resultat skulle

sakna aktuellt intresse på grund av antingen att det statsfinansiella läget icke medger realiserande av eljest lämpliga förslag eller att utvecklingen i ett eller annat avseende efter krigsutbrottet gjort ifrågasatta åtgärder mindre påkallade. I vissa fall, där utredningsresultat alltfört skulle ha varit av betydelse, motiveras ett uppskov med arbetet av nödvändigheten att taga utredningsmännen i anspråk för nu väsentligare uppgifter.

För att vinna ett underlag för granskningen av utredningsverksamheten ha på min anmodan de olika departementen i medio av september detta år från under dem arbetande kommittéer och sakkunniga infordrat uppgifter avseende hittills vunna arbetsresultat, återstående arbetsuppgifter och den tid, inom vilken dessa antagas kunna fullbordas.

Med ledning av det sålunda införskaffade materialet har verkställts en omprövning av lämpligheten att för närvarande fortsätta utredningarna. Med hänsyn till arten och omfattningen av återstående arbetsuppgifter har sålunda fastställts vilka utredningar, som tills vidare böra utan inskränkning eller med viss angiven begränsning av det ursprungliga arbetsprogrammet fullfölja sina uppdrag. Även för dessa utredningars del synes i regel böra gälla, att bedrivandet av arbetet får ske i den takt, som tillgången på arbetskraft utan olägenheter i andra avseenden medger. De i och för sig påkallade utredningar, som ej anses vara av omedelbar vikt eller eljest icke lämpliga att nu fullfölja, torde få förklaras vilande till mera läglig tidpunkt, utom i de fall där de återstående kostnaderna äro av så obetydlig omfattning, att ett avbrott i arbetet skulle sakna berättigande.

Avvecklingen av pågående arbeten inom de kommittéer och sakkunnigutredningar, som icke anses böra fullfölja sina uppdrag, torde böra verkställas med all möjlig skyndsamhet, dock icke så att i och för sig värdefulla arbetsresultat, som vore att förvänta av en kortare tids fortsatt verksamhet, därigenom offras.

Den utsträckning vari utredningsresultaten befordras till trycket torde böra bli föremål för omsorgsfull prövning.

Angående de med besparingsåtgärderna sammanhängande *budgettekniska spörsmålen* yttrar departementschefen:

Beträffande ett flertal reservationsanslag till byggnadsföretag m. m. innebära de ifrågasatta besparingsåtgärderna icke någon ovillkorlig begränsning i anslagsdispositionen. Det är i stället avsett att anslagsmedlen framdeles skola kunna tagas i anspråk, om förhållandena å arbetsmarknaden göra det påkallat. De anslag eller delar därav, varom nu är fråga, böra vid budgetårets slut i vanlig ordning kvarstå för att kunna disponeras under nyss angivna förutsättningar. Detta förfaringssätt synes ur praktisk synpunkt vara att föredraga framför att indraga reservationen och uppföra anslag för samma ändamål å beredskapsstat för kommande budgetår.

Vid budgetårets slut förefintlig behållning å annat reservationsanslag, som beröres av besparingsåtgärderna, bör till den del behållningen uppkommit till följd av fastställd inskränkning i anslagsdispositionen, icke kvarstå å anslaget. Det sålunda besparade beloppet bör, om anslaget tillhör driftbudgeten, tillföras budgetutjämningsfonden. Om anslaget avser kapitalinvestering, bör besparingen i fråga tillföras riksgäldsfonden, varvid vederbörlig del av eventuellt mot investeringen svarande avskrivningsanslag bör överföras till budgetutjämningsfonden.

Beträffande vissa utlåningsfonder föreslås återleverering till riksgäldskontoret av för utlåning icke behövliga tillgångar. I ett par fall äro dessa till-

gångar i viss utsträckning indirekt avskrivna. För dylika fall lär återbäring av avskrivningsmedel böra ske till motsvarande del.

Kungl. Maj:t torde framdeles böra meddela de föreskrifter, som må erfordras för nu berörda budgettekniska dispositioner.

Departementschefen anför vidare i fråga om *ändring i grunderna för disposition av vissa anslag å nionde huvudtiteln m. m.* följande:

I den inom jordbruksdepartementet upprättade promemoria, vari behandlas besparingsåtgärder beträffande nionde huvudtiteln, har föreslagits inskränkning i dispositionen av det till lanbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp anvisade reservationsanslaget till byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet (D 22). Av anslaget skola enligt vad i promemorian förordats 125,000 kronor tagas i anspråk endast i den mån Kungl. Maj:t framdeles prövar sådana förutsättningar vara för handen, som gälla för användning av anslag, upptaget å allmän beredskapsstat. Såsom en följd därav ha beträffande de arbeten, för vilka återstående anslagsbeloppet, 68,000 kronor, skall användas, föreslagits vissa närmare angivna jämkningar i förhållande till vad som förutsatts vid anslagets beviljande. Därest riksdagen ej däremot framställer erinran, torde Kungl. Maj:t få anses oförhindrad att framdeles meddela beslut om dessa jämkningar.

I enlighet med vad i samma promemoria vid behandlingen av anslaget till avsättning till stuteriväsendets fond (E 4) förutsattes, torde en besparing av 15,000 kronor å fonden böra tillföras allmänna budgeten.

I promemorian har ifrågasatts ändring av grunderna för användning av förslagsanslaget till fraktlindring för kalk (G 23). Anslaget disponeras för närvarande i huvudsaklig överensstämmelse med vad jordbruksutskottet vid 1930 års riksdag anförut i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 91. I departementspromemorian förordas nu höjning med 10 öre av den minimifraktkostnad om 50 öre för 100 kilogram, som trafikant enligt de nuvarande reglerna om fraktlindringen förutsattes själv skola vidkännas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, därest riksdagen ej däremot framställer erinran, framdeles meddela beslut härom.

Vad angår det i propositionen framställda förslaget till *ändrade grunder för dispositionen av anslagen till avsättning till vissa fonder*, har vid behandlingen i vederbörande departementspromemoria av anslagen till avsättning till fonderna för idrottens främjande och för friluftslivets främjande samt till lotterimedelsfonden förordats en beskärning av tilldelningen av bidrag till de med dessa fonder avsedda ändamålen. De sålunda framställda förslagen innebära, att av de för fonderna tillgängliga medlen resp. 5 miljoner, 3 miljoner och 3 miljoner kronor icke skulle under innevarande budgetår tagas i anspråk för berörda ändamål.

Inkomster av vadhållning vid idrottstävlingar, i riksstaten beräknade till 15 miljoner kronor, skola enligt vad som för närvarande gäller för budgetåret tillföras med 50 procent fonden för idrottens främjande och med 20 procent fonden för friluftslivets främjande, medan återstående 30 procent komma allmänna budgeten till godo. Härutinnan föreslås i propositionen den ändringen, att till fonden för idrottens främjande avsättes ett belopp av 50 procent av den behållna inkomsten av tipsmedel minskat med 5 mil-

joner kronor samt till fonden för friluftslivets främjande ett belopp av 20 procent av samma inkomst minskat med 3 miljoner kronor. För allmänna budgetändamål skulle alltså för innevarande budgetår stå till förfogande 30 procent av den behållna inkomsten av tipsmedlen jämte 8 miljoner kronor.

Beträffande fördelningen av behållningen i penninglotteriet, vilken beräknats till 13.5 miljoner kronor, förutsattes i riksstaten, att på den allmänna budgeten skall komma ett fast belopp av 7.5 miljoner kronor samt att överskjutande belopp, beräknat till 6 miljoner kronor, skall tillföras lotterimedelsfonden. I propositionen föreslås nu den ändringen, att den del av lotterimedlen, som avses för allmänna budgetändamål, höjes med 3 miljoner kronor till 10.5 miljoner kronor. Vidare anföres, att utestående förskott till lotterimedelsfonden från fonden för förslag till statsverket torde få återbäras.

Omfattningen av de ofrånkomliga utgiftsbehov, som på vissa områden föranledas av de inträdda krisförhållandena, har givit en skärpt aktualitet åt frågan om besparingar på andra områden. I samma riktning verkar den rådande ovissheten om åtskilliga av de faktorer, vilka påverka utvecklingen i statsfinansiellt hänseende, bland annat vad angår vissa slag av inkomster å riksstaten. Enligt utskottets mening är det i nuvarande läge nödvändigt att söka åvägabringa en begränsning av de statsutgifter, som icke äro betingade av krisförhållandena.

Utskottet.

Den med propositionen framlagda utredningen visar, att stora områden av budgeten icke kunna göras till föremål för omedelbara besparingar, i varje fall icke under det innevarande budgetåret. Till väsentlig del beror detta på den utsträckning, i vilken statsutgifterna på olika sätt äro bundna. Det åsyftade förhållandet har gjort sig i särskilt hög grad gällande, då nu fråga blivit om att begränsa anslagsdispositionen, sedan riksstaten en avsevärd tid varit i kraft och anslagsmedlen i allmänhet blivit ställda till vederbörandes förfogande.

Inom ramen för vad som är tekniskt möjligt i besparingsväg kunna olika meningar råda om hur långt man i det nuvarande läget skäligen bör gå i nedskärningen av budgeten. Givetvis är det nödvändigt att för varje särskilt fall bedöma konsekvenserna av en indragning eller mera väsentlig minskning av de medel, som anvisats för de ifrågavarande, en gång av statsmakterna godkända ändamålen. Bland allmänna synpunkter, som anlagts vid besparingsutredningen, har framhållits, att någon övervältring av kostnader från staten på kommunala m. fl. samfälligheter icke bör äga rum. Jämväl utskottet finner det nödvändigt, att denna princip upprätthålles i besparingsarbetet.

I utredningen har även berörts spørsmålet om eventuella besparingsåtgärders återverkan på arbetslösheten. Under förhandenvarande omständigheter synes det välbetänkt, att användningen av de anslag till byggnader m. m., varom i detta sammanhang är fråga, icke definitivt inskränkes utan

göres beroende av läget på arbetsmarknaden. En omständighet, som bör tagas i betraktande vid bedömandet av de ifrågasatta besparingsåtgärdernas verkan ur förevarande synpunkt, är att nya anslag till byggnader, anläggningar och materielanskaffningar av betydande omfattning måst upptagas på tilläggsstat för det löpande budgetåret. I fråga härom må hänvisas till den vid propositionen nr 90 till urtima riksdagen fogade förteckningen över av Kungl. Maj:t äskade och, i förekommande fall, av riksdagen anvisade anslag å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40. Bland dessa må, utom åtskilliga anslag å driftbudgeten till byggnader m. m. vid försvarsväsendet, särskilt nämnas anslagen å driftbudgeten till anordnande av skyddsrum (närmare 5 milj. kronor) samt till väg-, hamn- och farledsarbeten (över 7 milj. kronor), ävensom anslagen till investeringar i statens affärsverksfonder, luftfartsfonden och statens allmänna fastighetsfond för byggnader, anläggningar och materielanskaffningar (över 22 milj. kronor) samt till investeringar i fonden för förslag till statsverket, avseende byggnader och anläggningar för försvarsändamål och för oljelagring (över 11 milj. kronor).

De besparingsförslag, som innefattas i departementspromemoriorna, ha inom utskottet underkastats granskning, i anslutning vartill även motionernas yrkanden genomgått. Utskottet har därvid funnit anledning till erinran eller särskilt uttalande på vissa punkter, vilka i det följande närmare beröras. I stort sett har dock utskottet funnit sig böra lämna det med propositionen framlagda besparingsprogrammet utan erinran. Att besparingsåtgärderna i åtskilliga fall fått gå ut över i och för sig mycket behjärtansvärda ändamål, har icke kunnat undvikas, om något avsevärt resultat av besparingsarbetet skolat ernås. Å andra sidan hade besparingar kunnat ifrågasättas på en och annan punkt utöver vad som upptagits i departementspromemoriorna eller i det följande särskilt beröres. I vad mån dylika ytterligare besparingar kunna och böra vidtagas är enligt utskottets mening i allmänhet icke möjligt att i det förevarande sammanhanget närmare bedöma. Emellertid förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t ägnar frågan om besparingar å den löpande riksstaten fortsatt uppmärksamhet och därvid tager under övervägande de ytterligare besparingsmöjligheter, som kunna yppas under budgetårets lopp. I sådant sammanhang lära även de motionsvis framförda uppslagen komma under granskning.

Vad angår i propositionen berörda frågor om allmänna besparingsåtgärder, vill utskottet framhålla såsom önskvärt att, i viss anslutning till vad som tidigare gällt, åtgärder vidtagas för begränsningar i förordnandet av vikarier under ledigheter för statliga befattningshavare samt i nyanställningen av icke-ordinarie tjänstemän. Jämväl synas åtgärder böra vidtagas för åvägabringande av skärpt sparsamhet i fråga om resekostnader och andra omkostnader inom olika förvaltningsområden, däri jämväl inbegripna reparations- och underhållskostnader för statens fastigheter.

Beträffande den utredningsverksamhet, som bedrivs genom kommittéer

och sakkunniga, synes böra tillses, att kostnaderna, i den mån de ej äro betingade av krisförhållandena, i möjligaste mån begränsas.

Utskottet övergår härefter till att behandla vissa särskilda besparingsförslag.

Femte huvudtiteln.

B 11, 12, 47. Mödrahjälp i form av understöd utan återbetalningsskyldighet m. m. Avsättning till fonden för lån till mödrahjälp. Moderskapspenning. Enligt vad av vederbörande departementspromemoria framgår är det avsett att göra den ifrågavarande hjälpverksamheten till föremål för vissa undersökningar. Vidare ha riksdagens i år församlade revisorer gjort hjälpverksamheten berörande förhållanden till föremål för utredning. Utskottet ansluter sig till de i propositionen anförda synpunkterna. Under förhandenvarande omständigheter synes det icke möjligt att nu taga ståndpunkt till vad som i motionerna I: 33 och II: 42 anförts i fråga om förevarande anslag.

C 12. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar. I departementspromemorian har förordats uppskov med tillsättandet av 16 nya provinsialläkartjänster. Åtgärden har enligt promemorian, ehuru ägnad att väcka vissa betänkligheter ur hälso- och sjukvårdens synpunkt, ansetts i det rådande läget påkallad. Utskottet hyser likväl för sin del tvekan i fråga om lämpligheten av att helt inställa tillsättandet av de nya tjänsterna. Starka skäl tala enligt utskottets mening för att inrättandet av dessa tjänster — varav flertalet beviljats i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag — åtminstone delvis fullföljes.

C 13. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Reseersättningar. Ehuru vissa betänkligheter kunna anföras mot en minskning av vederbörande läkares inspektionsskyldighet, vill utskottet, med hänsyn till att fråga endast är om en tillfällig dylik förändring, lämna besparingsförslaget i denna del utan erinran.

C 19. Utrustning av nya sinnessjukhus. Av detta anslag äro 144,000 kronor avsedda för utrustning av ersättningsplatser vid nedläggande av psykiatriska sjukhuset i Stockholm. I förevarande departementspromemoria anføres att, för den händelse en exploatering av Konradsbergsområdet icke nu skulle komma till stånd, nämnda belopp kan beräknas icke bliva erforderligt. Det motsvarande har anförts med avseende å ett belopp av 500,000 kronor till ersättningsplatser för psykiatriska sjukhuset, vilket är inberäknat i anslag å statens allmänna fastighetsfond till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus.

Med hänsyn till önskvärdheten av att tomtmark finnes tillgänglig för huvudstadens bostadsbyggnadsbehov samt till inkomsterna vid exploatering av Konradsbergsområdet förutsätter utskottet, att kostnaderna för anordnandet

av ersättningsplatserna icke skola stå hindrande i vägen för den ifrågasvarande tomtmarkens lösgörande.

C 46. Bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka. Beträffande åtgärden att inställa ifrågasvarande bidragsverksamhet vill utskottet understryka den i departementspromemorian uttryckta förutsättningen, att fråga endast är om en tillfälligtvis företagen besparingsåtgärd.

C 73. Bidrag till utrustning av polikliniker för folkvandvård. I motionen II: 43 ha framställts erinringar mot det i departementspromemorian upptagna förslaget att begränsa dispositionen av förevarande anslag. Med hänsyn till angelägenheten ur folkhälsans synpunkt att få den nya tandvårdsorganisationen genomförd samt till de förberedelser, som på olika håll lära ha vidtagits för genomförandet, vill utskottet uttala som sin uppfattning, att särskild begränsning i anslagsdispositionen icke nu bör vidtagas.

Sjätte huvudtiteln.

B 10, 11. Bidrag till vägförbättringsarbeten å landsbygden. Bidrag till nyanläggning av landsvägar. I vederbörande departementspromemoria räknas icke med någon besparing å dessa anslag. Emellertid anföres, att anslagsmedlen endast i undantagsfall böra disponeras för nya vägföretag. Beträffande anslaget B 10 anföres vidare, att frågan i vad mån pågående vägföretag kunna avbrytas eller begränsas torde böra bli föremål för särskild utredning.

Utskottet vill för sin del icke motsätta sig de begränsningar i bidragstilldelningen, som i departementspromemorian åsyftas.

E 8. Bidrag för turistreklam- och upplysningsverksamhet i utlandet. I motionerna I: 33 och II: 42 har ifrågasatts besparing å detta anslag.

Kungl. Maj:t har den 5 maj 1939 beviljat svenska trafikförbundet för budgetåret 1939/40 statsbidrag med anslagets belopp, 250,000 kronor, att i mån av behov och mot redovisningsskyldighet inför riksräkenskapsverket användas i huvudsaklig överensstämmelse med vissa av Kungl. Maj:t den 19 oktober 1934 fastställda villkor och bestämmelser. Enligt vad utskottet inhämtat har statskontoret hittills från anslaget utbetalt 105,000 kronor till förbundet.

Den 1 december 1939 har Kungl. Maj:t, med ändring av vad tidigare beslutats, förordnat, att bidrag från och med nämnda dag icke må av statskontoret utbetalas till förbundet utan medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, samt att det skall åligga förbundet att, därest detsamma önskar komma i åtnjutande av bidrag från anslaget, till Kungl. Maj:t inkomma med särskild framställning därom, innehållande närmare redogörelse för den avsedda användningen av bidraget.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit torde något riksdagens uttalande i förevarande hänseende icke vara påkallat.

Åttonde huvudtiteln.

E 22. Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Utrustning. I vederbörande departementspromemoria har förordats, att av ifrågavarande anslag insparas 200,000 kronor. Enligt vad av tillgängliga uppgifter framgår skulle detta innebära bland annat uppskov med dels anskaffning av apparatur m. m. för en delvis installerad radioanläggning i sjukhusets huvudkomplex och dels anskaffning vid psykiatriska kliniken av linne-, gång- och sängkläder samt av vissa effekter för patienternas förströelse.

Kostnaderna för berörda radiomateriel ha beräknats till 49,000 kronor; emellertid har under utredningen alternativt ifrågasatts anskaffande av en förenklad utrustning, och av nu inhämtade upplysningar synes framgå, att kostnaderna för anskaffningen skulle kunna nedbringas till omkring 10,000 kronor. Kostnaderna för linne-, gång- och sängkläder äro i utredningen beräknade till 26,000 kronor och kostnaderna för vissa effekter för patienternas förströelse till 8,000 kronor.

Med hänsyn till inträdd prisstegring lär ytterligare något belopp behöva avses för vissa andra till anskaffning avsedda inventarier.

Utskottet får för sin del uttala, att vissa skäl synas föreligga att, utöver vad i departementspromemorian förutsattes, för ifrågavarande ändamål må disponeras erforderliga belopp, vilka, såvitt av tillgängliga uppgifter framgår, torde kunna uppskattas till sammanlagt något över 50,000 kronor.

I 38. Nomadskolor: Om- och nybyggnadsarbeten. I vederbörande departementspromemoria har förordats, att ifrågavarande anslag tills vidare disponeras allenast för bestridande av kostnaderna för fullföljande av pågående utredningsarbete.

Utskottet får erinra, att det måhända i något fall kan bliva lämpligt att, i avvaktan på byggnadsföretags igångsättande, anskaffa för ändamålet erforderlig mark, varvid anslaget torde behöva anlitas i händelse markkostnaden skulle finnas böra åvila statsverket. Jämväl vissa förberedelsearbeten torde kunna ifrågakomma. Utskottet vill uttala sig för att anslaget må efter Kungl. Maj:ts prövning disponeras jämväl för dylika ändamål.

K 9. Understöd för anordnande av studieledarkurser. I motionen II: 39 har framställts erinran mot det i departementspromemorian upptagna förslaget att icke taga ifrågavarande anslag om 5,000 kronor i anspråk.

Med hänsyn till kursverksamhetens betydelse och jämväl till vissa i motionen omförmälda förberedelser för dylik verksamhet vill utskottet uttala sig för att anslaget må tagas i anspråk för därmed avsett ändamål.

Nionde huvudtiteln.

J 15. Skogsvård m. m.: Skogsvårdens befrämjande. I vederbörande departementspromemoria har förordats, att av förevarande anslag icke borde tagas i anspråk det ännu odisponerade anslagsbeloppet å 100,000 kronor.

Utskottet anser det böra tagas i övervägande, i vad mån någon mindre del av det ifrågavarande beloppet må kunna tagas i anspråk för sådana nödvändiga uppgifter, som icke utan skada för skogsvårdens del kunna efter sättas.

Tionde huvudtiteln.

F 6—8. Avsättning till fonden för idrottens främjande. Avsättning till fonden för friluftslivets främjande. Avsättning till lotterimedelsfonden. I vederbörande departementspromemoria förordas, att utgifterna för de med respektive fonder avsedda ändamålen begränsas, så att å de tre fonderna inbesparas 5 respektive 3 och 3 miljoner kronor, i sistnämnda belopp ej inberäknat det förskott till lotterimedelsfonden från fonden för förslag till statsverket, som enligt promemorian skall återbäras.

I utredningsmannens promemoria rörande tionde huvudtiteln har räknats med besparingar av 6 respektive 4 och 4 miljoner kronor. För sin del anser utskottet, att det bör tagas i övervägande, om ej utgifterna för de med fonderna avsedda ändamålen må kunna begränsas utöver vad i departementspromemorian förutsättes. Då utskottet icke är i tillfälle att härutinnan angiva några bestämda belopp, vill utskottet, oavsett den nu gjorda erinran, tillstyrka de i propositionen föreslagna grunderna för dispositionen av förevarande anslag till avsättning till fonderna. I vad mån hänsyn bör tagas till en genom ytterligare besparingar uppkommen ökning i behållningen å fonderna, bör övervägas i samband med anslagsberäkningen för kommande budgetår.

Statens allmänna fastighetsfond.

7. Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus. Beträffande ett i anslagsmedlen ingående belopp av 500,000 kronor till ersättningsplatser för psykiatriska sjukhuset i Stockholm får utskottet hänvisa till vad i det föregående anförts vid det under femte huvudtiteln upptagna anslaget C 19: Ut rustning av nya sinnessjukhus.

12. Anordnande av ny landsfiskalsbostad i Föllinge distrikt. I vederbörande inom socialdepartementet upprättade promemoria har förordats, att ifrågavarande anslag, 40,000 kronor, tages i anspråk endast i den mån Kungl. Maj:t finner sådana förutsättningar vara för handen, som gälla användningen av anslag å allmän beredskapsstat.

Enligt vad som kommit till utskottets kännedom har preliminär överenskommelse om köp av tomt för ifrågavarande byggnad för ett pris av 2,000

kronor träffats. Vidare lär för vissa förberedelser vara bundet ett belopp av omkring 500 kronor, vartill komma kostnaderna för länsarkitektens befattning med byggnadsärendet, närmare 1,500 kronor, vilket sistnämnda belopp skall tillfalla statsverket.

Av anslaget torde efter Kungl. Maj:ts prövning böra tagas i anspråk så stort belopp, som med hänsyn till berörda omständigheter erfordras.

20, 25. *Kostnärilig utsmyckning av den nya byggnaden för statens historiska museum m. m. Konstnärilig utsmyckning av karolinska sjukhuset i Stockholm.* Av de å dessa anslag anvisade medlen, reservationer från tidigare budgetår inberäknade, lära vissa belopp — av föreliggande uppgifter att döma uppgående till åtminstone omkring 60,000 respektive 50,000 kronor — ännu icke vara disponerade eller bundna. I anslutning till vad som anförts i motionerna I: 33 och II: 42 anser utskottet det böra tagas i övervägande, i vad mån besparing å ifrågavarande anslagsmedel må kunna ske.

32. *Vaktmästarbostad vid småskoleseminariet i Skara.* Till ifrågavarande ändamål är å riksstaten för innevarande budgetår upptaget ett reservationsanslag av 17,500 kronor, varemot svarar ett avskrivningsanslag av 4,400 kronor. I fråga härom har någon besparingsåtgärd icke föreslagits.

Med hänsyn jämväl till den pågående utredningen angående besparingsåtgärder inom folkskoleväsendet bör enligt utskottets mening tagas i övervägande, om ej ifrågavarande byggnadsföretag må kunna uppskjutas i likhet med vad i vederbörande inom ecklesiastikdepartementet upprättade promemoria förordats beträffande vissa andra byggnadsarbeten vid samma seminarium (Ufk III 40 och 41—1938/39).

Statens utlåningsfonder.

6, 7. *Statens lånefond för universitetsstudier. Studielånefonden.* De besparingsförslag, som beträffande dessa fonder framlagts i vederbörande inom ecklesiastikdepartementet upprättade promemoria, innebära en begränsning av låneverksamheten. Ehuru detta förhållande är ägnat att ingiva betänkligheter, vill utskottet i det rådande läget icke motsätta sig förslagets genomförande.

Vad härefter angår vissa i propositionen berörda särskilda frågor, finner utskottet ej anledning till erinran gentemot vad föredragande departementschefen anfört beträffande dels vissa med besparingsåtgärderna sammanhängande budgettekniska spörsmål, dels ock ändring i grunderna för disposition av vissa anslag å nionde huvudtiteln ävensom förfarandet med viss besparing å stuteriväsendets fond.

Det i propositionen framställda förslaget om ändring i grunderna för dispositionen av de å riksstaten för budgetåret 1939/40 under tionde huvudtiteln upptagna förslagsanslagen till Avsättning till fonden för idrottens främjande,

Avsättning till fonden för friluftslivets främjande och Avsättning till lotterimedelsfonden vill utskottet, i enlighet med vad förut anförts, tillstyrka.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

a) godkänna de av föredragande departementschefen i statsrådsprotokollet angivna ändrade grunderna för dispositionen av de å riksstaten för budgetåret 1939/40 under tionde huvudtiteln upptagna förslagsanslagen till Avsättning till fonden för idrottens främjande, Avsättning till fonden för friluftslivets främjande och Avsättning till lotterimedelsfonden;

b) besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t framföra de synpunkter utskottet i det föregående anförts;

II. att motionerna I: 32, I: 33, I: 35, II: 37, II: 39, II: 42, II: 43 och II: 48, i vad de ej må anses besvarade med vad utskottet ovan anförts, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 december 1939.

På första särskilda utskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar *Gränebo, Åkerberg, Nilsson* i Malmö, *Eriksson* i Ljusdal, *Gustafsson* i Benestad, *Lindström, Andrén, Mannerskantz, Andersson* i Rixö, *Svedberg, Ohlin* och *Öman*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock, Björklund, Svensson* i Grönvik, *Olsson* i Gävle, *Anderson* i Norrköping, *Andersson* i Löbbo, *Lövgren, Persson* i Falla, *Bergström* i Hälsingborg, *Andersson* i Dunker, *Gustavson* i Västerås och *De Geer* i Lesjöfors.